

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки та економічної теорії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 Управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	073 Менеджмент
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

«Економіка підприємства». Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти економічного факультету спеціальності 073 «Менеджмент», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Розробники: О.А. Шуст, Т.В. Приходько. Біла Церква: БНАУ, 2023. 23 с.

Розробники: О.А. Шуст, д-р екон. наук, професор,
Т.В.Приходько, асистент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки та економічної теорії (Протокол № 1 від 25 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри економіки та економічної теорії,
канд. екон. наук, доцент

С.Г. Батажок

Гарант ОП «Менеджмент»
канд. екон. наук, доцент

Н.В.Коваль

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Голова науково-методичної комісії,
д-р екон. наук, професор

І.М. Паска

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	11
6.3. Самостійна робота	
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	16
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	17
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	18
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	18
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	19
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	20
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023–2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Економіка підприємства» для денної форми навчання виділено 120 академічних годин (4 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 56 годин (лекції – 28, практичні – 28 год.), самостійна робота студентів – 64 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – розрахункове		3-й	3-й
Загальна кількість академічних годин – 120		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4,5		5-й	6-й
		<i>Лекції</i>	
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	28 год.	6 год.
		<i>Практичні</i>	
		28 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
	64 год.	108 год.	
	Підсумковий контроль: іспит		

Метою вивчення дисципліни «Економіка підприємства» є формування у здобувачів вищої освіти наукового світогляду та сукупності знань і навичок використання наукового інструментарію, теорії та практики господарювання, конкретних форм і методів управління, принципів формування й використання виробничого потенціалу; взаємодії всіх видів ресурсів з використанням фундаментальних та спеціальних підходів та методів до підвищення ефективності управління підприємствами на основі аналізу, планування та контролю їх діяльності.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Економіка підприємства» базується на знаннях таких дисциплін як «Економічна теорія», «Історія економіки та економічної думки», «Вища математика», «Мікроекономіка та макроекономіка».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання відповідно до ОП «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Результати навчання, які забезпечує дисципліна «Економіка підприємства»
<p>ПРН 04. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p>	<p>РН 04.1. Демонструвати навички здійснювати ефективно антикризове управління підприємством; вміння вишукувати резерви та розробляти управлінські рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.</p> <p>РН 04.2. Вміти обґрунтовувати найбільш ефективні заходи стимулювання праці персоналу з метою більш повного використання матеріально-технічного і трудового потенціалу підприємства.</p>
<p>ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.</p>	<p>РН 12.1. Знати чинники, які впливають на ефективність роботи підприємства.</p> <p>РН 12.2. Вміти проводити аналіз використання ресурсів та оцінювати діяльність підприємства з економічної точки зору (уміти розраховувати структуру, динаміку та ефективність використання основних та оборотних засобів підприємства; розраховувати собівартість продукції; аналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства та показники ефективності інвестиційної діяльності).</p>
<p>ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.</p>	<p>РН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера (знати засади управління конкурентоспроможністю підприємства; вміння планувати продуктивність праці персоналу та провадити ефективно антикризове управління підприємством).</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання

- Тема 1.1. Предмет, метод та завдання дисципліни
- Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання
- Тема 1.3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств
- Тема 1.4. Спеціалізація і галузева структура підприємств
- Тема 1.5. Якість і конкурентоспроможність продукції.
- Тема 1.6. Збутова діяльність підприємства.
- Тема 1.7. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства.

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення, економічні результати та ефективність діяльності підприємства

- Тема 2.1. Персонал підприємства. Продуктивність та оплата праці.
- Тема 2.2. Земельні ресурси підприємства.
- Тема 2.3. Капітал підприємства.
- Тема 2.4. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства.
- Тема 2.5. Витрати виробництва та собівартість продукції підприємства.
- Тема 2.6. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності суб'єктів господарювання.
- Тема 2.7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назви змістових модулів і тем	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
		Всього, год.	Аудиторні			СРС	Всього, год.	Аудиторні			СРС
			Разом	З них				Разом	З них		
				Л	П				Л	П	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Змістовий модуль 1.</i>											
Підприємство в сучасній системі господарювання											
1	Тема 1.1	8	4	2	2	6	5	1	1		4
2	Тема 1.2	8	4	2	2	4	5				5
3	Тема 1.3	9	4	2	2	4	6				6
4	Тема 1.4	9	4	2	2	4	6	1		1	5
5	Тема 1.5	9	4	2	2	5	6	1		1	5
6	Тема 1.6	9	4	2	2	5	6				6
7	Тема 1.7	8	4	2	2	4	7	2	1	1	5
Всього за модуль 1		60	28	14	14	32	41	5	2	3	36
<i>Змістовий модуль 2.</i>											
Ресурсне забезпечення, економічні результати та ефективність діяльності підприємства											
8	Тема 2.1	8	4	2	2	4	11	1		1	10
9	Тема 2.2	8	4	2	2	4	11	1	1		10
10	Тема 2.3	9	4	2	2	5	11	1	1		10
11	Тема 2.4	9	4	2	2	5	11	1		1	10
12	Тема 2.5	9	4	2	2	5	11	1	1		10
13	Тема 2.6	9	4	2	2	5	12	2	1	1	10
14	Тема 2.7	8	4	2	2	4	12				12
Всього за модуль 2		60	28	14	14	32	79	7	4	3	72
<i>РАЗОМ</i>		120	56	28	28	64	120	12	6	6	108

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання</i>	
<p>Тема 1.1. Предмет, метод та завдання дисципліни Еволюція теорій підприємства та його функціональні моделі. Предмет, метод і завдання дисципліни «Економіка підприємства». Інструментарій діалектики – індукція і дедукція. Специфічні методи і прийоми дослідження: економіко-статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний, балансовий, нормативний, економіко-математичний, експериментальний, абстрактно-логічний. Місце і роль сільського господарства в економіці країни</p>	2
<p>Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Його основні функції, мета, цілі функціонування, напрямки та види діяльності. Еволюція теорій підприємства та його функціональні моделі. Підприємництво як сучасна форма господарювання. Правові основи функціонування підприємств. Класифікація підприємств.</p>	2
<p>Тема 1.3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств Середовище господарювання підприємств. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства як відкритої економічної системи. Поведінка підприємств у ринковому середовищі. Поняття підприємства як організаційно виокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Особливості підприємства АПК. Роль підприємств в економіці країни. Мета діяльності підприємства. Принципи діяльності підприємств. Структурні ланки підприємства та їх взаємодія. Класифікація підприємств та види їх об'єднань.</p>	2
<p>Тема 1.4. Спеціалізація і галузева структура підприємств Розміщення виробництва. Спеціалізація як якісний бік суспільного поділу праці. Економічний стан регіонів України. Фактори впливу на розміщення і спеціалізацію виробництва. Внутрішньогосподарська спеціалізація. Структура товарної продукції як показник визначення спеціалізації підприємства. Сутність виробничого напрямку підприємства. Сутність поняття галузь. Галузева структура підприємства. Головні, додаткові та підсобні галузі підприємства. Ефективність галузевої структури підприємства. Місце і роль окремих галузей в економіці підприємства.</p>	2
<p>Тема 1.5 Якість і конкурентоспроможність продукції. Поняття якості продукції. Показники якості та їх характеристика. Сутність конкурентоспроможності продукції за якістю. Вплив рівня якості продукції на результати виробництва. Характеристика інтегрального показника якості. Методика визначення втрат</p>	2

<p>(додаткового ефекту) від зниження (підвищення) якості продукції. Основні чинники підвищення якості продукції. Стандартизація та сертифікація продукції.</p>	
<p>Тема 1.6. Збутова діяльність підприємства Товар і товарний ринок: поняття та класифікації. Види продукції підприємства і попит на неї. Маркетингова діяльність підприємства на ринку. Поняття ціноутворення. Методи формування ціни. Методи визначення рівня ціни та його використання для аналізу виробничих і економічних параметрів діяльності підприємства. Паритет цін і механізм його забезпечення в ринковій економіці. Формування ціни на сільськогосподарську продукцію.</p>	2
<p>Тема 1.7. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства Сутність, класифікація та джерела формування інвестицій. Оцінка ефективності реальних інвестицій. Оцінка ефективності фінансового інвестування. Сутність інновацій та загальна характеристика інноваційних процесів. Науково-технічний прогрес, його загальні напрями. Організаційний прогрес.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	14
<p><i>Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення, економічні результати та ефективність діяльності підприємства</i></p>	
<p>Тема 2.1. Персонал підприємства. Продуктивність та оплата праці Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Продуктивність праці та методи її вимірювання. Загальна організація оплати праці на підприємстві. Сутність праці в АПК. Сутність понять: трудовий персонал, професія, кваліфікація. Класифікація працівників залежно від умов найму. Забезпеченість підприємства працівниками, визначення потреби у працівниках. Сутність руху персоналу на підприємстві та показники руху. Поняття продуктивності праці. Система показників вимірювання продуктивності праці. Трудомісткість продукції як обернений показник продуктивності праці.</p>	2
<p>Тема 2.2. Земельні ресурси підприємства Земельні ресурси як основа економічного потенціалу. Земельний фонд України і його структура. Земельний кадастр і економічна оцінка землі. Земельний кодекс. Право власності на землю та право землекористування. Земельна реформа та її етапи. Показники ефективності використання земельних угідь аграрних підприємств. Ринок землі в Україні.</p>	2

<p>Тема 2.3. Капітал підприємства.</p> <p>Основний капітал. Оборотний капітал. Показники стану, руху та ефективності використання капіталу підприємства. Нематеріальні ресурси та активи підприємства. Поняття основних фондів, їх сутність та характеристика. Класифікація основних фондів. Забезпеченість підприємства основними фондами. Грошова оцінка основних фондів. Знос і амортизація основних фондів. Методи нарахування амортизації. Ефективність використання основних фондів. Економічна суть оборотного капіталу. Структура оборотного капіталу. Економічний зміст оборотних фондів та фондів обігу. Структура оборотних фондів підприємства. Структура фондів обігу. Забезпеченість оборотним капіталом підприємства. Кругообіг оборотного капіталу. Ефективність використання оборотного капіталу на підприємстві. Шляхи поліпшення використання капіталу.</p>	2
<p>Тема 2.4. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства</p> <p>Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Формування і використання виробничої потужності підприємства. Виробнича програма підприємства. Потужність підприємства та середньорічна потужність підприємства; методика їх визначення. Обґрунтування виробничої потужності підприємства. Показники виробничої програми підприємства: незавершене виробництво; готова продукція, товарна продукція, реалізована продукція. Поняття структури продукції. Коефіцієнт товарності. Номенклатура та асортимент продукції. Глибина та широта асортименту.</p>	2
<p>Тема 2.5. Витрати виробництва та собівартість продукції підприємства</p> <p>Загальна характеристика та система управління витратами підприємства. Кошториси центрів відповідальності та підприємства в цілому. Собівартість продукції. Сутність собівартості як економічної категорії. Види собівартості та їх характеристика. Витрати підприємства. Види витрат. Послідовність і методи визначення собівартості продукції. Методика визначення собівартості продукції. Оцінка досягнутого рівня собівартості продукції. Шлях зниження собівартості продукції.</p>	2

<p>Тема 2.6. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності суб'єктів господарювання</p> <p>Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства. Дохід, прибуток та рентабельність підприємства. Склад і структура ціни. Методичні основи аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Економічний зміст прибутку підприємства. Види прибутку. Суть ефективності як економічної категорії. Види ефективності. Рентабельність виробництва. Графічний та математичний способи визначення точки беззбитковості виробництва. Поняття маржинального прибутку. Норма беззбитковості. Оцінка ринкової позиції підприємства за даними балансу. Оцінка ринкової позиції за показниками прибутковості.</p>	2
<p>Тема 2.7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства</p> <p>Економічна безпека підприємства: сутність і передумови формування. Банкрутство підприємства як економічне явище. Організація і наслідки ліквідації збанкрутілих підприємств. Антикризова програма на підприємстві.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	14
<p>Всього</p>	28

6.2. Практичні заняття

Тема і зміст практичного заняття	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Підприємство в сучасній системі господарювання</i>	
<p>Тема 1.1. Предмет, метод та завдання дисципліни</p> <p>Застосування інструментарію діалектики у вивченні економіки підприємства. Визначення місця і ролі сільського господарства в економіці держави. Особливості сільськогосподарського виробництва. Причини та наслідки аграрної кризи в Україні. Оцінка сучасного стану розвитку сільського господарства та сільськогосподарської продукції. Тенденції виробництва сільськогосподарської продукції.</p>	2
<p>Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання</p> <p>Правові основи функціонування підприємств. Економічні засади функціонування сільськогосподарських підприємств. Розвиток сільськогосподарської кооперації та її організаційні форми. Раціональні розміри сільськогосподарських підприємств. Знайомство із фінансовою та статистичною звітністю підприємств. Визначення розміру підприємства та оцінка основних показників господарської діяльності. Визначення виробничого напрямку підприємства</p>	2

<p>Тема 1.3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств Чинники мікросередовища зовнішнього середовища підприємства. Чинники макросередовища зовнішнього середовища підприємства. Посередники у сфері АПК України. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства як відкритої економічної системи. Система оподаткування, яка діє в Україні. Приклади поведінки підприємств у ринковому середовищі.</p>	2
<p>Тема 1.4. Спеціалізація і галузева структура підприємств Внутрішньогосподарська спеціалізація. Структура товарної продукції як показник визначення спеціалізації підприємства. Сутність виробничого напрямку підприємства. Сутність поняття галузь. Галузева структура підприємства. Головні, додаткові та підсобні галузі підприємства. Ефективність галузевої структури підприємства. Визначення місця і ролі окремих галузей в економіці підприємства. Методика визначення виробничого напрямку підприємства.</p>	2
<p>Тема 1.5. Якість і конкурентоспроможність продукції Методи визначення якості продукції (органолептичний, лабораторний (вимірювальний), соціологічний та економіко-статистичний). Основні чинники підвищення якості продукції. Стандартизація та сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю та внутрішньовиробничий технічний контроль. Показники та методи оцінювання якості продукції. Розрахунок показників якості продукції Оцінка впливу показників якості продукції на формування фінансових результатів</p>	2
<p>Тема 1.6. Збутова діяльність підприємства Маркетингова служба в аграрних підприємствах. Товарність продукції. Збутова політика підприємства. Методи визначення рівня ціни та його використання для аналізу виробничих і економічних параметрів діяльності підприємства. Цінова конкурентоспроможність продукції</p>	2
<p>Тема 1.7. Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства Напрями розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Перспективні напрями розвитку інноваційної діяльності. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності. Сучасні методи оцінки ефективності інвестицій та інновацій. Методика визначення економічної ефективності окремих нововведень у рослинництві і тваринництві.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	14

Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення, економічні результати та ефективність діяльності підприємства	
<p>Тема 2.1. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці</p> <p>Система показників продуктивності праці та їх економічний зміст. Рівень продуктивності праці, його оцінка та аналіз. Розрахунок показників ефективності використання живої праці (трудомісткість одиниці продукції, відносне вивільнення працівників, темпи росту продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, економія фонду оплати праці, випуск продукції на 1 грн фонду оплати праці). Ефективність праці та резерви її росту. Мотивація та стимулювання працівників. Забезпеченість аграрних підприємств трудовими ресурсами і визначення потреби у додатковій найманій праці. Сезонність використання робочої сили, її показники і фактори.</p>	2
<p>Тема 2.2. Земельні та матеріальні ресурси підприємства</p> <p>Види земельних угідь в сільськогосподарських підприємствах. Розрахунок основних показників економічної ефективності використання землі в аграрному секторі економіки. Забезпеченість виробничої потужності підприємств. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткість продукції, матеріаловіддача, коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів, витрати палива і енергії на 1 грн. чистої продукції, економія матеріальних витрат, коефіцієнт вилучення корисних компонентів із сировини).</p>	2
<p>Тема 2.3. Основний та оборотний капітал</p> <p>Оцінка наявності та руху основних фондів. Знос і амортизація основних фондів. Методи нарахування амортизації. Ефективність використання основних фондів. Економічний зміст оборотних фондів та фондів обігу. Забезпеченість оборотним капіталом підприємства. Кругообіг оборотного капіталу. Розрахунок ефективності використання основного і оборотного капіталу на підприємстві.</p>	2
<p>Тема 2.4. Витрати на виробництво і реалізацію продукції</p> <p>Сутність собівартості як економічної категорії. Види собівартості та їх характеристика. Витрати підприємства. Види витрат. Послідовність і методи визначення собівартості продукції. Методика визначення собівартості продукції. Оцінка досягнутого рівня собівартості продукції. Розрахунок собівартості продукції та пошук шляхів її регулювання; витрат підприємства, економічної ефективності діяльності підприємства; резервів економії витрат тощо. Шляхи зниження собівартості продукції.</p>	2
<p>Тема 2.5. Виробнича програма підприємства</p> <p>Виробнича програма підприємства. Потужність підприємства та</p>	2

середньорічна потужність підприємства; методика їх визначення. Обґрунтування виробничої потужності. Аналіз виконання виробничої програми підприємства.	
<p>Тема 2.6. Фінансово-економічні результати й ефективність діяльності підприємства</p> <p>Формування кінцевих результатів діяльності підприємства (валова продукція, валовий дохід, чистий дохід, прибуток). Рентабельність виробництва. Загальна схема формування фінансових результатів підприємства. Показники ефективності використання фінансових коштів (коефіцієнт оборотності обігових коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відносне вивільнення обігових коштів, питомі капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій). Графічний та математичний способи визначення точки беззбитковості виробництва. Поняття маржинального прибутку. Норма беззбитковості. Оцінка ринкової позиції підприємства за даними балансу. Оцінка ринкової позиції за показниками прибутковості.</p>	2
<p>Тема 2.7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства</p> <p>Суть банкрутства суб'єктів господарювання. Причини банкрутства підприємства. Санація підприємства. Види банкрутства. Процедура ліквідації підприємства. Черговість задоволення претензій кредиторів. Особливості процедури банкрутства аграрних підприємств. Оцінка і прогноз передбанкрутного стану підприємства. Індекс Альтмана і його застосування у світовій та вітчизняній практиці.</p>	2
Разом за змістовий модуль 2	14
Всього	28

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть ГОДИН
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання		
1	Місце і роль сільського господарства в економіці країни. Особливості сільського господарства. Сезонність виробництва, її вплив на організацію виробництва. Аграрна криза: причини і наслідки. Експортний потенціал сільського господарства. Аграрне виробництво в умовах війни.	4
2	Підприємство як суб'єкт господарювання. Зовнішнє середовище діяльності підприємств у ринковій економіці. Процедура державної реєстрації підприємства та її особливості. Адміністративні перешкоди на шляху державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Економічні засади функціонування господарських товариств. Акціонерні товариства. Економічні засади функціонування товариства з обмеженою відповідальністю, з додатковою відповідальністю,	4

	повного і командитного товариства. Розвиток сільськогосподарської кооперації та її організаційні форми. Фермерське господарство і особливості його функціонування.	
3	Вплив зовнішнього середовища на роботу аграрного підприємства. Взаємодія підприємств у ринковому середовищі. Посередники в бізнесі.	5
4	Галузева та внутрішньогосподарська спеціалізація підприємств. Виробничий напрям, товарність продукції. Територіальна спеціалізація.	5
5	Основні напрями стандартизації сільськогосподарської продукції. Методика проведення аналізу якості продукції сільського господарства. Державна підтримка і регулювання у сфері метрології та стандартизації.	5
6	Маркетингові дослідження у сільському господарстві. Аграрний ринок: його особливості і перспективи розвитку. Конкуренція на ринку агропродукції.	5
7	Ефективність інновацій та інвестицій, її підвищення. Методика розрахунку річного економічного ефекту від удосконалювання технології, застосування засобів механізації та автоматизації.	4
Разом за змістовий модуль 1		32
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення, економічні результати та ефективність діяльності підприємства		
8	Персонал підприємства, його склад і структура. Порядок розрахунку чисельності різних категорій персоналу підприємства. Доплати та надбавки до заробітної плати. Організація преміювання персоналу підприємства. Вплив сезонності на продуктивність праці.	4
9	Інтенсивність використання земель в Україні. Земельний кадастр. Основи земельного кодексу. Деградація земель: причини та наслідки. Ринок землі, особливості здійснення купівлі-продажу сільськогосподарських земель	
10	Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів. Нематеріальні активи: поняття, склад, особливості оцінки. Амортизація нематеріальних активів. Розрахунок нормативів оборотних коштів у різних елементах і загального нормативу оборотних коштів підприємства. Ефективність використання оборотних коштів та забезпечення ліквідності балансу.	4
11	Формування виробничої потужності підприємства. Матеріально-речові елементи основних виробничих фондів та ефективність їх використання. Оновлення машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств.	5

12	Класифікація витрат на виробництво та реалізацію продукції. Кошторис витрат. Калькулювання собівартості продукції. Особливості формування собівартості продукції згідно П(с) БО 16 «Витрати». Залежність собівартості продукції від обсягу виробництва. Основні напрями зниження собівартості продукції.	5
13	Ефективність діяльності підприємств та оцінка їх ринкової позиції. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства Графічний і аналітичний методи визначення точки беззбитковості	5
14	Сутність економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Організація забезпечення економічної безпеки підприємства. Рейдерство. Санація суб'єктів господарювання. Банкрутство підприємств як економічне явище. Процедура порушення справ про банкрутство. Ліквідація збанкрутілих підприємств.	5
Разом за змістовий модуль 2		32
Всього годин		64

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Підприємство: економічні засади функціонування.
2. Розробка та реалізація стратегії діяльності підприємства.
3. Тенденції і проблеми розвитку підприємств в сучасних умовах.
4. Реструктуризація підприємств: досвід, проблеми, ефективність.
5. Структура підприємства та чинники, що на неї впливають.
6. Особливості планування виробничої програми підприємств.
7. Характеристика підприємств за їх виробничою потужністю.
8. Взаємозв'язок виробничої програми з маркетинговою діяльністю підприємства.
9. Обґрунтування оптимальної чисельності персоналу підприємств.
10. Напрямки підвищення продуктивності праці в агропромисловому комплексі.
11. Практичне значення основних фондів для здійснення процесу діяльності підприємства.
12. Тенденції розширеного відтворення основних фондів підприємств.
13. Забезпеченість підприємств основними засобами, оцінка їх стану.
14. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.
15. Сучасні тенденції залучення і використання підприємствами фінансових інвестицій.
16. Особливості нормування оборотних засобів у підприємстві.

17. Дебіторська заборгованість у структурі фондів обігу та способи її зниження.
18. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності та ресурсів підприємства.
19. Оренда і лізинг як спеціальні форми довгострокового фінансування у підприємстві.
20. Основні підходи до економічного обґрунтування інвестиційних проектів підприємств.
21. Інфляційні процеси в Україні та їх вплив на собівартість продукції, що виробляється підприємствами.
22. Динаміка витрат підприємств та їх аналіз за 2015-2019 роки.
23. Структура собівартості продукції підприємств.
24. Вплив інноваційного процесу на кінцеві результати діяльності підприємства.
25. Ефективність виробництва та основні чинники, що впливають на неї в сучасних умовах.
26. Інвестиційна привабливість підприємств України.
27. Позиковий капітал: доцільність залучення та ефективність використання.
28. Джерела капітальних вкладень у підприємствах. Формування власного капіталу у підприємствах.
29. Економічна безпека у системі діяльності підприємств.
30. Практика здійснення та ефективність реструктуризації підприємств.
31. Міжнародна практика та ефективність санації підприємств.
32. Аналіз виробництва зернових культур у аграрних підприємствах Київської області в розрізі районів. Представити рішення графічно. Зробити висновки.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних та розрахункових завдань – індивідуальних та в групах; ділових та рольових ігор. Вихідними матеріалами є річна фінансова та статистична звітність підприємств.

Також для вивчення дисципліни застосовуються групові та фронтальні методи навчання:

Метод	Форма реалізації
	Групові
Компаративного аналізу (дискусійний)	Студентам пропонується питання з відкритим типом відповіді, вирішення якого потребує критичного мислення шляхом колективного обговорення.

Робота в парах	Студенти працюють в парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидко виконати вправи, які в звичайних умовах потребують багато часу. Після цього один з партнерів доповідає про результати.
Змінювані трійки	Студенти поділяються на групи з трьох осіб, всі трійки отримують одне й те ж завдання, а після обговорення один член трійки йде в наступну, один в попередню і ознайомлює членів новостворених трійок з набутком своєї.
Фронтальні методи	
Велике коло	Студенти формують коло і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. В результаті викладач резюмує отримані дані.
Незакінчені речення	Студенти отримують завдання із спеціально здійсненою похибкою у вихідних даних або ході вирішення. У створених робочих групах необхідно виявити помилку та пояснити її вплив на результати.
Мозаїка	Комплексний метод, що поєднує і групову, і фронтальну роботу. Малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного аспекту проблеми.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Економіка підприємства» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіка виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у письмовій формі та у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, короткі доповіді та повідомлення з теми.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові роботи, командні проєкти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю оцінювання здійснюється за правильність відповідей на запитання та розв'язок практичних задач. Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Іспит	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	20	10	30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point.
2. Інформаційні стенди у навчальній аудиторії.
3. Нормативно-технічна документація.
4. Фінансова та статистична звітність підприємств.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Мультимедійне обладнання.
3. Система дистанційного навчання Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**Основна література**

1. Економіка підприємства : підручник / [Г. О. Швиданенко, В. Г. Васильков, Н. П. Гончарова, А. І. Дмитренко та ін.] ; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко . К. : КНЕУ, 2015. 598 с.
2. Економіка підприємств: підручник / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. К. : Знання, 2016. 463 с.
3. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка. К.: Ельга-Н, КНТ, 2015. 780 с.
4. Конкурентоспроможність підприємства: підручник / П. І. Юхименко, А. С. Даниленко, С. Г. Батажок, О. А. Шуст, Т. П. Житник та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
5. Економічний потенціал підприємства: навч. посіб. / Л. В. Коваль. К: Університетська книга, 2014. 724 с.
6. Іванілов О. С. Економіка підприємства: навч. посіб. К: ЦУЛ, 2019. 728 с.
7. Маслак О. І. Економіка промислового підприємства: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2017. 170 с.
8. Шегда А.В. Економіка підприємства: збірник тестів і задач. К.:ЦУЛ, 2016. 256 с.
9. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 700 с.
10. Економіка підприємства: навчальний посібник / В. Гринчуцький, Е. Карапетян, Б. Погріщук. К.: ЦУЛ, 2020. 304 с.

Додаткова література

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Податковий Кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 р. № 322-VIII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>
4. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14>
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб –

підприємців : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

7. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

9. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

10. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

11. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>

12. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

13. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

14. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

15. Про фінансовий лізинг : Закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text>

16. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15.03.2003 р. № 3528-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15#Text>

17. Tomchuk, O. F. (2017), "Documentation of land plots in the accounting system", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyku*, no. 1. pp. 112—122, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_1_12 (Accessed 28 Sep. 2019).

18. Yevdokimov, Yu. Practical guide to contemporary economics / Yu. Yevdokimov. 2015. 210 p.

19. Gillesple, A. Foundations of economics / A. Gillesple. 2016. 154 p.

20. Walter, J.W. Economics (Barron's Business Review Series) / J.W. Wessels. – 6th edition. 2017. 291 p.

Інтернет ресурси

1. <http://www.zakon.rada.gov.ua> – сайт Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua> – сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://www.ukrstat.gov.ua> – сайт Державної служби статистики України
4. <https://smida.gov.ua> – сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (річна фінансова звітність підприємств)
5. <http://profaprk.org.ua> – Офіційний сайт Профспілки працівників агропромислового комплексу України